

Literatura Mondo, 6-a parto: *Modernaj Robinzonoj* de Teodoro Schwartz
Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI 632, 1975.11.19 & 21

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Ĉiaŭtune ni trafolumos kun vi la epokfaran revuon *Literatura Mondo*.

A.- En januaro 1924 reklamo anoncas la ĵusan aperon libroforme de la aventur-priskribo *Modernaj Robinzonoj* de **Teodoro Schwartz**. Estis verkista sukceso por la ĉefredaktoro de *Literatura Mondo*, kie ĵus finpublikiĝis la sama rakonto felietone unu monaton antaŭe.

Cl.- La fuĝ-ekspedicio tra la arbaro de Siberio okcidenten, en kiu partoprenis **Teodoro Schwartz** kun trideko da aliaj militkaptitoj, estis en 1923 tute freŝa rakonto. Fakte duonjarcenton poste ĝi konservas tiun ĉi freŝecon. Oni nur bedaŭras, legante la romaneton de Teodoro Schwartz, ke ĝi ne estas pli detala, pli ellaborita. Sed povas esti, ke ĝuste pro tiu spontaneco en la priskrib-maniero la verko konservis sian aktualecon.

A.- Pri siaj kunuloj **Teodoro Schwartz** diras : « *Ĉiu membro de nia ekspedicio meritis kelkajn paĝojn skribitajn pri lia karaktero aŭ senkaraktereco. Laŭ okupo, aŭ laŭ plej karakteriza trajto oni povas dividi la partoprenantojn jene : Unu idealista advokato ; du normalaj agronomoj ; unu alkoholista agronomo ; du ĉarpentistoj ; unu oficisto ; unu aktiva suboficiro ; un tajloro kaj kelkaj kamparanoj.* »

Cl.- Tiu ĉi heterogena taĉmento neniam kapablis akiri unuecon. Schwartz rakontas, ke « *iom post iom la homoj dividiĝis en du apartajn sekciojn. Ekzistis unuaklasaj kaj duaklasaj homoj. Al la unua klaso apartenis tiuj, kiuj sciis la ĉevalflegadon, al la dua tiuj, kiuj – kiel ankaŭ mi – en sia junaĝo ne pasigis sufiĉan tempon en stalo kaj ne fariĝis ĉevalspecialistoj. – Kompreneble, tion oni ne instruas en la universitato ! – diris ironie Grandbuŝulo vidante nian mallertecon. Cetere li tre koleris al la inteligentuloj.* »

A.- Pri la etoso en la grupo, Schwartz ankoraŭ skribas : « *Ni ne havis gvidanton, kies vorto estus estinta ordono. La diverseco de socia stato nur pliprofundigis la malkonkordon. La antipatio inter inteligentuloj kaj malinteligentuloj fariĝis ĉiam pli granda. Ju pli ni proksimiĝas al nia celo, des pli oni povis aŭdi voĉojn, ke en Sovjetlando la inteligentuloj havas nenian rajton kaj ĉion gvidas nur la fizikaj laboristoj. La konstante malpliboniĝanta nutraĵo ankaŭ malbone influis la animojn.* »

Cl.- La migradon tra la siberia praarbaro konkludis flosado sur la rivero **Vitim**, ĝis orminejo. Jen kiel Schwartz priskribas tiun ĉi danĝeran veturadon : « *Laŭ nia scio ĉe la malsupra fluo de la rivero jam loĝas homoj. Tiun lokon sane atingi estis nia celo. La troŝarĝado iom premis la flosojn sub la akvon kaj kun malcerta sento ni prenis en la manojn la dikajn remilojn. La flosveturado ne daŭris ankoraŭ pli longe ol unu horon, kiam muĝanta bruo atentigis nin. Ĉiam pli forta fariĝis la bruego.*

A.- Kio povas kaŭzi tiun bruon ? Ĉu monta rivero ? Ĉu akvofalo ? Je tiu penso frostotremo trakuris nian korpon. La flosoj plirapidiĝis, la montoj fariĝis pli garndaj kaj la rivero pli malvasta. Ĉe kurbiĝo la kunpremitaj akvoamasoj faris teruran bruon kaj duonmetrajn ondojn. La ĉevaloj sur la flosoj tremante staris sur siaj lokoj, ni kun superhoma fortostreĉo laboris per la remiloj por eviti la riforokojn. Malgraŭ la fortostreĉo du kunligitaj flosoj ĵetiĝis al ŝtonego kaj la plektaĵo disŝiriĝis. La floso rompiĝis en du partojn. Kompreneble, la homoj

konvulsie kroĉiĝis al la traboj, la ĉevaloj saltis en la akvon kaj naĝis sur la bordon. Minutlonge daŭris tiu danĝera situacio. Per la helpo de la ceteraj flosoj fine ni sukcesis albordigi ĉiujn flosojn. Nur kelkaj objektoj perdiĝis.

Cl.- *Tiu epizodo esence ŝanĝis la ĝeneralan opinion. Ĝis nun ĉiu postulis kunporti ĉevalojn, sed nun la plimulto diris, ke nur la ĉevaloj kaŭzis la tutan malfeliĉon kaj ni lasu la ĉevalojn liberaj sur la bordo kaj nur tri kunportu. Kvar personoj el ni ne konsentis pri la decido kaj ili restis kun la ĉevaloj en la praarbaro. Ili repostulis la nutraĵprovizon kaj perĉevale intencis fari la vojon. Vane ni provis aliigi ilian decidon, ili restis, kaj ni daŭrigis la vojon sen ili kaj sen la kvin ĉevaloj.*

A.- *Multajn danĝerojn ni travivis dum la sekvintaj tagoj, jen remilo rompiĝis, jen la floso venis sur sablaĵon kaj eĉ per ĉevaloj ni ne sukcesis puŝi ĝin sur la akvon. Nia konstanta timo estis la akvofalo. Ĉe ĉiu malproksima kaj ĉiam proksimiĝanta bruego malvarma ŝvito kovris nin. Estis terura ĉi tiu freneza galopo sur la torente rapida, nekonata riverego, muĝanta inter altaj rokoj, faranta subitajn kurbojn, minacante post ĉiu kurbo per io neatendebla. Kiam ni falos en ŝaŭmantan profundon, frakasiĝante sur la akraj rokoj ?*

Cl.- *Por karakterizi nian staton, mi nur mencias, ke malgraŭ, ke ni vivis kaj vojaĝis sur rivero jam depost semajno, ni ne lavis nin. Poste la rivero plilarĝiĝis, la flosoj kviete naĝis, la suno brilis sur la ondoj. Kaj sur la bordo ni ekvidis la signojn de homa kulturo. Fine homoj ! La unuaj, kiujn ni trovis, laboris en orminejo. Ili emocie rigardis la flosojn, kiuj alportis homojn nekonatajn. [...] »*

Cl.- *Vi aŭdis prelegon el Svislando. Claude kaj Andrée Gacond legis al vieron el la verko **Modernaj Robinzonoj** de **Teodoro Schwartz**. Ĝis reaŭdo!*